

Okvir za ponovno otvaranje škola

Travanj, 2020.

Zatvaranje škola širom svijeta kao odgovor na pandemiju COVID-19 predstavlja rizik bez presedana za obrazovanje, zaštitu i dobrobit djece. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda António Guterres nedavno je pozvao vlade i donatore da daju prioritet obrazovanju za svu djecu, uključujući i onu najmarginaliziraniju te je osnovana *Koalicija za globalno obrazovanje s ciljem davanja podrške vladama pri jačanju učenja na daljinu i olakšavanja ponovnog otvaranja škola.*

Iako još uvijek nemamo dovoljno dokaza o tome kako zatvaranje škola utječe na rizik od prijenosa bolesti, jako dobro su poznati loši učinci zatvaranja škola na sigurnost, dobrobit i učenje djece. Prekid obrazovanja ima i ozbiljne, dugotrajne posljedice za gospodarstva i društva poput povećane nejednakosti, lošijih zdravstvenih ishoda i smanjenja socijalne kohezije. Donositelji odluka morat će donijeti najbolje moguće procjene u kontekstu nepotpunih informacija i neizvjesnosti. Nacionalne vlade i partneri moraju usporedno raditi na promicanju i zaštiti prava na obrazovanje, prava na zdravlje i sigurnost svakoga djeteta, kao što je predviđeno *Konvencijom o pravima djeteta*. Najbolji interes djeteta mora biti najvažniji kriterij.

Čelnici raznih zemalja hvataju se u koštac s teškim i nesigurnim kompromisima dok razmatraju popuštanje mjera zatvaranja škola i vrtića. Svrha je ovoga okvira pružanje informacija na kojima se može temeljiti proces donošenja odluka o tome kada ponovno pustiti djecu u škole i vrtiće, kao i kako se pripremiti na otvaranje te što činiti za vrijeme otvaranja škola i vrtića, u sklopu sveukupnog procesa planiranja javnog zdravstva i obrazovanja. Potrebna je kontekstualizacija i kontinuirana prilagodba kako bi se reagiralo na lokalne potrebe i zadovoljile obrazovne, zdravstvene i sigurnosne potrebe svakoga djeteta.

Zašto ponovno otvarati škole?

Prekidi u nastavi mogu imati ozbiljne posljedice na djetetovu sposobnost učenja. Što dulje marginalizirana djeca izbivaju iz škole, manje je vjerojatno da će se tamo vratiti. Također više je vjerojatno da će imati poteškoće pratiti nastavu, izgubiti motivaciju i odustati od školovanja. Izbivanje iz škole povećava i rizik od tinejdžerske trudnoće, seksualnog iskorištavanja, dječjih brakova, nasilja i ostalih prijetnji. Osim toga, dulje zatvaranje škola remeti osnovne školske usluge kao što su imunizacija, školska prehrana te mentalno zdravlje i psihološka potpora, a može uzrokovati stres i tjeskobu zbog gubitka interakcije s vršnjacima i poremećenih rutina. Ti će negativni učinci biti značajno jači za , koja žive u ranjivim obiteljskim uvjetima, djecu s teškoćama u razvoju, djecu koja žive u riziku od siromaštva ili u siromaštvu, djecu u ustanovama, i djecu kojoj hrvatski nije materinji jezik. Ponovno otvaranje škola mora biti sigurno i u skladu sa zdravstvenim odgovorom svake

zemlje na bolest COVID-19, uz poduzimanje svih mjera zaštite učenika i djelatnika škola i vrtića te njihovih obitelji, posebno uzimajući u obzir opterećenja kojima su izloženi zbog promjena načina života i rada u okolnostima pandemije.

Kada, gdje i koje škole treba ponovno otvoriti?

Biranje trenutka u kojem ponovno otvoriti škole treba biti vođeno najboljim interesom djeteta i ukupnim javnozdravstvenim razmatranjima, na temelju procjene povezanih koristi i rizika te poduprto **međusektorskim dokazima vezanima za konkretni kontekst koji uključuje obrazovne, javnozdravstvene i socioekonomske faktore**.

Takva će analiza pomoći u uspostavi prioriteta o mjerama za ublažavanje rizika.

Odlučivanje treba uključivati i podnacionalne dionike tako da aktivnosti budu temeljene na analizi svakoga lokalnog okruženja.

Odluke o ponovnom otvaranju škola zahtijevat će od zemalja brzo prikupljanje ključnih informacija o tome kako se škole, učitelji, učenici i zajednice suočavaju sa zatvaranjem i pandemijom. Ankete s brzim odazivom namijenjene školama i lokalnim čelnicima, učiteljima, učenicima i roditeljima mogu pomoći u pružanju takvih informacija. Donositelji odluka tada moraju procijeniti **kako se učenje i dobrobit mogu najbolje poduprijeti u svakom kontekstu**, uz posebno razmatranje prednosti nastave u učionici u odnosu na učenje na daljinu, prema **faktorima rizika vezanima za ponovno otvaranje škola**, uzevši u obzir nepotpune dokaze o rizicima od infekcije u slučaju pohađanja nastave.

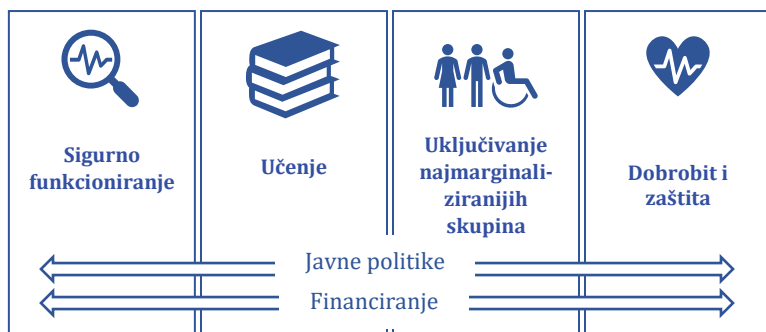
- Koliko je nastava u učionici neophodna za postizanje odgovarajućih ishoda učenja (temeljnih, prenosivih, digitalnih, potrebnih za određeno zanimanje), uzevši u obzir pitanja kao što su važnost izravne interakcije s učiteljima za učenje kroz igru s mlađom djecom i razvoj temeljnih vještina?
- U kojoj je mjeri dostupna visokokvalitetna nastava na daljinu (za određene ishode učenja, dobne skupine te za marginalizirane skupine)?
- Koliko je dugo moguće održati trenutni pristup nastave na daljinu, uključujući i obrazovna postignuća i socijalno-emocionalnu dobrobit, s obzirom na dodatni pritisak na roditelje/skrbnike te ostale faktore u konkretnom okruženju?
- Imaju li roditelji/skrbnici potrebne alate za zaštitu djece od uznemiravanja na internetu i rodno uvjetovanog nasilja na internetu dok prate nastavu na internetskim platformama?
- Koji učinak ima pandemija i odgovor na nju na 'visoko rizične' prijelazne točke na obrazovnom putu (prijelaz u 1. razred; prijelaz s 4. u 5. razred, prijelaz iz osnovne škole u srednju, završetak srednje škole i prijelaz na tercijarno obrazovanje)?
- Koliko su učitelji i obrazovne ustanove spremni prilagoditi razne administrativne i obrazovne pristupe? Jesu li sposobni i spremni provesti mjere sprječavanja i suzbijanja infekcije ako se škole otvore?
- Postoje li rizici u odnosu na zaštitu djece koja ne pohađaju nastavu, poput povećanog rizika od nasilja u obitelji ili spolnog iskorištavanja djevojčica i dječaka?

- Ugrožavaju li zatvaranja škola druge potporne usluge koje pružaju škole, kao što su aktivnosti školske zdravstvene skrbi i prehrane?
- Koje su socijalne, gospodarske posljedice i posljedice za dobrobit djece ako djeca nisu fizički u školi? Na primjer izostanak toplih obroka.
- Kakav kapacitet imaju škole za održavanje sigurnih školskih aktivnosti u svrhu ublažavanja rizika, kao što je socijalno distanciranje (npr. veličina učionica u odnosu na broj učenika), voda, sanitarni sustav te objekti za održavanje higijene i higijenske prakse?
- Kolika je razina izloženosti među školskom populacijom i skupinama visokog rizika, kao što su starije osobe i osobe s podliježućim bolestima? Ako je stupanj izloženosti visok, mogu li se poduzeti dostatne mjere ublažavanja rizika?
- Kako školska populacija putuje u školu i iz nje?
- Koji su faktori rizika koji se odnose na određenu zajednicu uzevši u obzir epidemiološke faktore, kapacitete javnog zdravstva i zdravstvene skrbi, gustoću stanovništva i poštivanje mjera socijalnog distanciranja i dobrih higijenskih praksi?

Odgovarajući na gornja pitanja donositelji odluka mogu analizirati prednosti i rizike i na taj način uspostaviti prioritete za otvaranje škola (ili dijelova škola), identificirati izvodive mjere za ublažavanje rizika u školama i zajednicama te odrediti kad se ipak treba usredotočiti za učenje na daljinu.

Kako ponovno otvoriti škole

Kada se razmišlja o ponovnom otvaranju škola i vrtića, dobro je imati na umu šest ključnih dimenzija za planiranje i procjenu njihovoga stanja pripravnosti: javne politike, financiranje, sigurno funkcioniranje, učenje, uključivanje

najmarginaliziranijih skupina i dobrobit/zaštita. Politička i financijska razmatranja zajednički stvaraju pogodno okruženje potrebno za davanje potpore svakoj od ostalih dimenzija.

Kontekstualizacija i prilagodba ključni su čimbenici za zadovoljavanje lokalnih potreba i uvjeta, posebno u okruženjima gdje postoje višestruki nedostaci (kao što su gusto naseljena područja, zgrade oštećene potresom itd.). Treba provesti analize u odnosu na uvjete prije pandemije, uzevši u obzir i postojeća ograničenja, kao što su možda nedovoljni resursi, ali i vizije o poboljšanju operativnih i obrazovnih uvjeta. Odluka načinu osiguravanja

kontinuiteta školovanja **mora služiti kao katalizator za poboljšanje** ishoda učenja, povećanje ravnopravnog pristupa obrazovanju te jačanje zaštite, zdravlja i sigurnosti djece.

	Prije ponovnog otvaranja	Tijekom procesa ponovnog otvaranja	Kada se škole ponovno otvore
	Pripremiti ključne politike, postupke i financijske planove koji su potrebni za poboljšanje školovanja, s naglaskom na sigurnom funkcioniranju, uključujući jačanje praksi učenja na daljinu.	Usvojiti proaktivne pristupe radi reintegracije marginalizirane djece i one koja je ostala izvan škole. Uložiti u sanitarni sustav i higijenu u svrhu ublažavanja rizika te se usredotočiti na dopunsko obrazovanje kako bi se nadoknadilo izgubljeno vrijeme nastave.	Aktivno pratiti zdravstvene pokazatelje, s posebnom pozornošću na dobrobit i zaštitu. Jačati pedagogiju, prilagoditi obrazovanje na daljinu za kombiniranu nastavu i učenje, uključujući i znanja o prijenosu infekcije i zaštitu od nje.
Sigurno funkcioniranje IASC-a o sprječavanju i kontroli COVID-19 u školama. Za više detalja vidjeti smjernice IASC-a o sprječavanju i kontroli COVID-19 u školama.	Pružiti jasne nacionalne smjernice o parametrima za donošenje odluka o otvaranju škola. One će možda trebati biti progresivne, počevši s područjima s najmanjom stopom prijenosa i najnižim lokaliziranim rizikom. Otvaranje škola može ići i u fazama – primjerice, na početku se može ograničiti na nekoliko dana u tjednu ili primjenjivati samo na neke razredne odjele ili razine. Nacionalne politike moraju pružiti jasne smjernice za procjenu i donošenje odluka na podnacionalnoj razini.	Obrazovne ustanove moraju jačati komunikacijske i koordinacijske mehanizme koji promiču lokalni dijalog i angažman sa zajednicama, roditeljima i djecom o obrazovnim pitanjima.	Razviti model za donošenje odluka za ponovno zatvaranje i otvaranje škola po potrebi u slučaju ponovne pojave lokalne transmisije.
	Izraditi jasne i lako razumljive protokole o mjerama fizičkog distanciranja, uključujući zabranu aktivnosti koje zahtijevaju veća okupljanja, različit početak i kraj nastavnog dana, posluživanje hrane u različito vrijeme, pomicanje nastave u privremene prostore ili njezino održavanje na otvorenom te organiziranje nastave u smjenama kako bi se smanjile veličine razrednih odjela.	Povećati udio škola sa postajama za pranje ruku, higijenskim potrepštinama te, kada je god to moguće, uspostaviti ili proširiti toalete, uključujući i pogodnosti za menstrualnu higijenu.	
	Izraditi detaljne protokole o higijenskim mjerama, uključujući pranje ruku, respiratornu higijenu, korištenje zaštitne opreme, postupke za čišćenje prostora i prakse za sigurnu pripremu hrane.	Educirati administrativno i nastavno osoblje o provedbi fizičkog distanciranja i praksama školske higijene te, po potrebi, povećati broj osoblja u školama. Spremači i spremačice također moraju biti educirani o dezinfekciji prostora te, u najvećoj mogućoj mjeri, opremljeni osobnom zaštitnom opremom.	Naglasiti promjene u ponašanju s ciljem povećanja intenziteta i učestalosti aktivnosti čišćenja i dezinfekcije te poboljšanja praksi gospodarenja otpadom.
	Preispitati kadrovske politike i politike pohađanja nastave sa sindikatima učitelja s ciljem prihvatanja zdravstveno opravdanih izostanaka i podupiranja nastave na daljinu i kombinirane nastave. Politike trebaju štiti osoblje, učitelje i učenike koji su izloženi većem riziku zbog svoje dobi ili podliježućih bolesti, s planovima za zamjenu odsutnih učitelja i nastavak obrazovanja na daljinu kako bi dale podršku učenicima koji ne mogu pohađati nastavu, uz prilagodbu pojedinačnim okolnostima u mjeri u kojoj je to moguće.	Pružiti ravnateljima škola jasne smjernice za uspostavu postupaka u slučaju da se učenici ili osoblje razbole. Te bi smjernice trebale sadržavati praćenje zdravlja učenika i osoblja uz zadržavanje redovitih kontakata s lokalnim zdravstvenim ustanovama te ažuriranje planova za hitne situacije i popisa kontakata. Škole bi trebale i osigurati prostor za privremeno odvajanje bolesnih učenika i zaposlenika bez stigmatizacije. O postupcima je potrebno obavijestiti osoblje, roditelje i učenike, kao i savjetovati svim bolesnim učenicima i osoblju da ostanu kod kuće.	

Utvrđiti financiranje odgovora i oporavka za izravna ulaganja u sanitarne sustave i higijenu u školama. Utvrđiti prioritete vezane za troškove pribora i usluga za dubinsko čišćenje i dezinfekciju škola i za planove i zalihe za nepredviđene situacije.	Promicati higijenske prakse na svim razinama i za sve osoblje u obrazovnom sustavu, s naglaskom na pranje ruku i respiratornu higijenu.	Poticati korištenje sredstava za dezinfekciju ruku te, kada to preporučuju nacionalna tijela, naglasiti važnost pravilne uporabe zaštitnih maski. Informacije o higijeni trebaju biti široko dostupne i pristupačne, uključujući i na jezicima manjina i na Brailleovom pismu te na jeziku prilagođenom djeci.
Iskoristiti odgovor na bolest COVID-19 kao priliku za preispitivanje politika o korištenju školskih prostora tijekom izvanrednih stanja (kao skloništa, zdravstvenih objekata, mjesta za provođenje karantene itd.).		
Pružiti učiteljima i ravnateljima škola potporu i edukaciju o učenju na daljinu i načinima davanja podrške učenicima dok su škole zatvorene. To može uključivati uspostavu grupa na mobilnim platformama ili plaćanje telefonskih bonova za kontaktiranje s roditeljima.	Preispitati prijemne politike i zahtjeve u svrhu njihova usklađivanja s ciljevima univerzalnog obrazovanja uklanjanjem prepreka i smanjivanjem zahtjeva za upis. Uspostaviti ili ažurirati norme istovjetnosti i službenog priznanja za alternativne načine učenja.	Povećati ulaganja u učenje na daljinu (1) u svrhu pripreme za buduće faze zatvaranja škola, (2) u svrhu poučavanja i učenja tamo gdje su i dalje na snazi mjere zatvaranja škola i (3) u svrhu dopunskih sati nastave u sklopu kombiniranog modela u kojemu škole mogu funkcionirati prema djelomičnom ili na drugi način prilagođenom rasporedu. Uključiti povećano financiranje za razvoj kompetencija učitelja i njihovo osposobljavanje i usavršavanje.
Izraditi alternativne akademske kalendare na temelju različitih javnozdravstvenih scenarija, uzevši u obzir modalitete koji se koriste za učenje na daljinu.	Osposobiti učitelje za nošenje i s nadoknadom nastave i s mentalnim zdravljem i psihosocijalnim potrebama (MZPSP) učenika. Osposobljavanje i usavršavanje treba izričito poboljšati sposobnost učitelja za zadovoljavanje temeljnih pismeno/računalnih i socijalno-emocionalnih potreba učenika, posebno u školama s velikim udjelom učenika kojima prijete rizik. Učitelji moraju biti osposobljeni prepoznati promjene u ponašanju i kognitivne promjene vezane za određenu dob te pružiti nastavnu podršku primjerenu dobi.	Razmotriti odustajanje od manje važnih ispita, kao što su oni koji se koriste za odluke o napredovanju na višu razinu, kako bi se sredstva usmjerila prema osiguravanju provođenja ključnih ispita (kao što su oni koji se koriste za polaganje mature ili upis na fakultete) na vjerodostojan, pouzdan i jednakopravan način, uzevši u obzir fizičko distanciranje i ostale zdravstvene mjere. Kad god je to moguće, razmotriti univerzalno napredovanje na višu razinu te procijeniti razinu znanja učenika nakon zatvaranja škola u svrhu usmjeravanja napora za održavanje dopunske nastave.
Procijeniti učinak na privatni obrazovni sektor i razmotriti moguće mjere, uključujući proširenje javne ponude, javno financiranje privatne ponude ili drugih mjera, ovisno o situaciji.	Provesti široke programe nadoknade zaostataka kako bi se ublažili gubici znanja i spriječilo pogoršanje obrazovne nejednakosti nakon zatvaranja škola, s naglaskom na pismenost i matematičku pismenost za djecu osnovnoškolskog uzrasta te dostupnost smještaja za djecu s teškoćama u razvoju. Usporedno se mogu provoditi ubrzani obrazovni modeli u svrhu integracije djece koja su ostala izvan škole ili djece koja su starija od svojih kolega.	Provesti inovativne metode podrške učiteljima, poput stručnog usavršavanja na internetu, mentorstva ili korištenja instruktora kako bi se brže razvijale sposobnosti učitelja. Takvo usavršavanje i razvijanje vještina može postati dio formalnog osposobljavanja budućih nastavnika kao i stručnog usavršavanja učitelja.
	Povećati pružanje usluga mentalnog zdravlja i psihosocijalne podrške koje se bave stigmatizacijom/diskriminacijom i davanjem podrške djeci i njihovim obiteljima u suočavanju sa stalnim neizvjesnostima pandemije.	Dijeliti jasne, sažete i točne informacije o bolesti COVID-19, normalizirati poruke o strahu i tjeskobi te promicati brigu o sebi, ne samo za učenike, već i za učitelje i ostalo školsko osoblje.

Dobrobit i zaštita			
	Osigurati kontinuiranu i pravovremenu isplatu plaća učiteljima, s posebnom pozornošću na one s nesigurnim ugovorima, kako bi se ublažile nesuglasice među učiteljima i promicala dobrobit.	Provesti procjenu rizika za učitelje i ostalo osoblje (uzevši u obzir dob, kronična stanja i ostale faktore rizika) pa provesti stupnjevani pristup povratka u školu.	Preispitati i jačati sustave upućivanja, posebno kod teških slučajeva. Osigurati da svi pružatelji usluga budu obaviješteni o drugim službama pružanja skrbi, uključujući upućivanja na službe za prevenciju rodno uvjetovanog nasilja i zaštitu od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja te službe za spolno i reproduktivno zdravlje.
Dosezanje najmarginaliziranijih skupina		Ponovno uspostaviti redovito i sigurno pružanje ključnih usluga. To uključuje, ali nije ograničeno na, ključnu prehranu, vodu, sanitarne sustave, zdravstvenu skrb, gospodarenje otpadom i infrastrukturu za čišćenje okoliš te zdravstvene usluge kao što su školska prehrana, kampanje za promicanje cijepljenja, uputnice za zaštitu (mentalnog zdravlja i psihosocijalne potpore – MZPSP – rodno uvjetovanog nasilja, zlostavljanja itd.) i specijalizirane usluge za djecu s poteškoćama u razvoju.	Tamo gdje usluge nisu dostupne u školi, jačati sustav upućivanja, uključujući i na usluge spolnog i reproduktivnog zdravlja koje su prilagođene mladima i potpuno dostupne.
	Izravno financiranje obrazovanja za škole najjače pogođene krizom, primjerice putem financiranja na temelju formule koja daje prioritet najmarginaliziranijim skupinama. U smislu mehanizama, razmotriti (uvjetovana ili neuvjetovana) skupna nepovratna sredstva i novčane transfere za učenike.	Kada god je to moguće, odustati od školarina i ostalih troškova (školske uniforme itd.) te ukloniti ostale prepreke upisu kako bi se na najveću moguću mjeru povećale stope ponovnoga upisa.	Dati prioritet financiranju potpore za nove potrebe oporavka, posebno za učenike u nepovoljnom položaju. Jedan pristup bio bi ukinuti ili privremeno preispitati elemente temeljene na uspjehu pri financiranju po glavi učenika, koji može osigurati kontinuirano financiranje i spriječiti njegovo smanjenje zbog nedostatnih postignuća ili neusklađenosti.
	Prilagoditi politike i prakse otvaranja škola za širenje pristupa marginaliziranim skupinama kao što su prethodno isključena djeca, migranti ili raseljena djeca i manjine. Diversificirati ključna priopćenja i njihov doseg tako da ih se stavi na raspolaganje na relevantnim jezicima, u pristupačnim formatima te prilagođene odnosnim populacijama. Poduzeti konkretne mjere za ublažavanje zaštitnih rizika dok su djevojčice i ostale marginalizirane skupine izvan škole putem pojačanog angažmana zajednice i poboljšanog sustava upućivanja.		Osigurati da su nastavni materijali/platforme, informacije, usluge i objekti dostupni osobama s invaliditetom. Informacije o javnom zdravstvu i komunikacije moraju biti na raspolaganju u višestrukim, pristupačnim formatima, uključujući i za osobe oštećena sluha ili vida. Potrebno je uvesti prilagodbe radi osiguranja pristupačnosti vode, higijene i sanitarnih sustava. Planirati kontinuitet usluga pomoćnika u nastavi ako se škole ponovno zatvore.

Mjerodavne smjernice

Nekoliko dodatnih izvora i alata koji podupiru ovaj okvir je dostupno ili je trenutno u izradi. Ovaj će popis biti redovito ažuriran.

WFP, FAO, UNICEF, Mitigating the effects of the COVID-19 pandemic on food and nutrition of schoolchildren

<https://www.wfp.org/publications/mitigating-effects-covid-19-pandemic-food-and-nutrition-schoolchildren>

UNESCO, COVID 19 Education Response – Education Issue Note N° 7.1 – April 2020 <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>

UN Special Rapporteur on the right to adequate housing, COVID-19 Guidance Note Protecting Residents of Informal Settlements

https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/04/guidance_note_-_informal_settlements_29march_2020_final3.pdf

World Bank resources on education during COVID-19 landing page:

<https://www.worldbank.org/en/data/interactive/2020/03/24/world-bank-educationand-covid-19>

Literatura

IASC, Guidance on COVID-19 Prevention and Control in Schools <https://www.unicef.org/reports/key-messages-and-actions-coronavirus-disease-covid-19-prevention-and-control-schools>

United Nations, Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children 15 APRIL 2020

https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/policy_brief_on_covid_impact_on_children_16_april_2020.pdf

World Bank, We should avoid flattening the curve in education – Possible scenarios for learning loss during the school lockdowns,

https://blogs.worldbank.org/education/we-should-avoid-flattening-curve-education-possible-scenarios-learning-loss-during-school?CID=WBW_AL_BlogNotification_EN_EXT

World Bank, The COVID-10 Pandemic: Shocks to Education and Responses, Draft Paper

World Health Organization, Considerations in adjusting public health and social measures in the context of COVID-19 Interim guidance

16 April 2020 https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331773/WHO-2019-nCoV-Adjusting_PH_measures-2020.1-eng.pdf

World Health Organization, Non-pharmaceutical public health measures for mitigating the risk and impact of epidemic and pandemic influenza (2019) https://www.who.int/influenza/publications/public_health_measures/publication/en/

World Health Organization, Reducing transmission of pandemic (H1N1) 2009 in school settings

https://www.who.int/csr/resources/publications/reducing_transmission_h1n1_2009.pdf